C/2025/4990

12.9.2025 г.

СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА

Насоки и образец за докладване на Комисията, разработени в съответствие с член 5, параграф 5, член 6, параграф 6 и член 7, параграф 3 от Директива (ЕС) 2022/2557 за устойчивостта на критичните субекти

(C/2025/4990)

I. ВЪВЕДЕНИЕ

1. С Директива (ЕС) 2022/2557 на Европейския парламент и на Съвета [1] за устойчивостта на критичните субекти („директивата“) се цели да се гарантира, че услуги, които са от основно значение за поддържането на жизненоважни обществени функции или стопански дейности, се предоставят безпрепятствено в рамките на вътрешния пазар. Чрез директивата се повишава устойчивостта на критичните субекти, които предоставят такива услуги, и се създава цялостна рамка, свързана с устойчивостта на критичните субекти по отношение на всички опасности (независимо дали са природни или антропогенни, случайни или умишлени).

2. За да се постигне по-висока степен на устойчивост, държавите членки имат задължения съгласно директивата. На Комисията беше възложено да разработи препоръки, необвързващи насоки и незадължителен общ образец за докладване, за да им окаже подкрепа при изпълнението на част от тези задължения. По-специално с настоящото съобщение се привеждат в действие член 5, параграф 5 от директивата относно разработването на образец с цел предоставяне на определена информация на Комисията, член 6, параграф 6 от директивата относно разработването на препоръки и насоки в подкрепа на държавите членки при установяването на критичните субекти и член 7, параграф 3 от директивата относно приемането на насоки за улесняване на прилагането на критериите за определяне на значимостта на дадено нарушаващо въздействие, като се вземе предвид информацията, която държавите членки трябва да представят в съответствие с член 7, параграф 2 от директивата.

3. Съгласно горепосочените разпоредби, преди да се приеме настоящото съобщение, се проведе както консултация с държавите членки под формата на семинар, състоял се на 3 и 4 октомври 2024 г., така и консултация с Групата по въпросите на устойчивостта на критичните субекти на 12 февруари 2025 г. През март 2025 г. се проведоха допълнителни двустранни консултации в писмена форма с делегати на Групата по въпросите на устойчивостта на критичните субекти, а на 7 април 2025 г. на Групата беше предоставен актуализиран вариант.

4. Настоящото съобщение не е правно обвързващо и не засяга тълкуването на правото на Съюза от страна на Съда на Европейския съюз.

II. НЕЗАДЪЛЖИТЕЛЕН ОБЩ ОБРАЗЕЦ ЗА ДОКЛАДВАНЕ

5. Незадължителният общ образец за докладване, чрез който държавите членки да предоставят на Комисията определена информация, свързана с оценката на риска, както е предвидено в член 5, параграф 5 от директивата, е поместен в приложението.

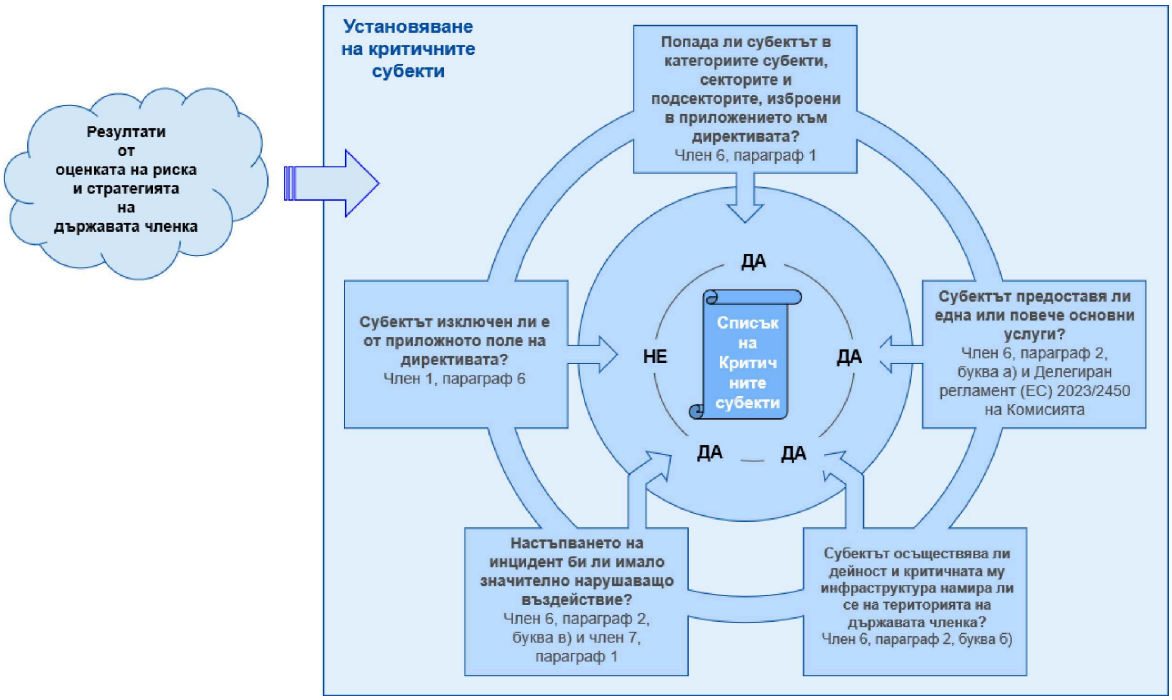
6. Макар този образец да е с незадължителен характер, държавите членки се насърчават да го използват, когато предоставят информацията по силата на член 5, параграф 4 от директивата.

[1] Директива (ЕС) 2022/2557 на Европейския парламент и на Съвета от 14 декември 2022 г. за устойчивостта на критичните субекти и за отмяна на Директива 2008/114/ЕО на Съвета (ОВ L 333, 27.12.2022 г., стр. 164, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2022/2557/oj).

III. НЕОБВЪРЗВАЩИ НАСОКИ С ЦЕЛ ОКАЗВАНЕ НА ПОДКРЕПА ПРИ УСТАНОВЯВАНЕТО НА КРИТИЧНИ СУБЕКТИ

Фигура 1

Процес на установяване на критични субекти ([2])

7. Във връзка с подкрепата при установяването на критични субекти и в контекста на съображения 3 ([3]) и 16 ([4]) от директивата чрез тези незадължителни насоки се цели по-специално да се допринесе за последователно прилагане на равнището на ЕС на критериите за установяване на критични субекти.

8. В съответствие с член 6, параграф 2 от директивата *когато дадена държава членка установи критичните субекти съгласно директивата, тя взема предвид резултатите от своята оценка на риска на държавата членка и своята стратегия и прилагат всички посочени по-долу критерии:*

   а) субектът предоставя една или повече основни услуги;

   б) субектът осъществява дейност и критичната му инфраструктура се намира на територията на тази държава членка; и

   в) настъпването на инцидент би имало значително нарушаващо въздействие, както е определено в съответствие с член 7, параграф 1 от директивата, върху предоставянето от субекта на една или повече от основни услуги или на предоставянето на други основни услуги в секторите, посочени в приложението, които зависят от тази или тези основни услуги.

9. От горепосоченото следва, че в процеса по установяване на критични субекти държавите членки следва да вземат под внимание три основни елемента — резултатите от оценката на риска, резултата от националната стратегия и кумулативното прилагане на критериите, изброени в точка 8 по-горе.

([2]) Няма задължителен ред, в който да се изпълнят стъпките по установяване.

([3]) „Вътрешният пазар се характеризира с разпокъсаност по отношение на установяването на критичните субекти, тъй като липсва последователност при признаването на съответните сектори и категории субекти като критични във всички държави членки. Ето защо с настоящата директива следва да се постигне значимо равнище на хармонизация по отношение на попадащите в обхвата ѝ сектори и категории субекти.“

([4]) „За да се гарантира, че предвидените в настоящата директива изисквания за устойчивост се прилагат към всички съответни субекти, и за да се намалят различията в това отношение, е важно да се установят хармонизирани правила, които да осигурят съгласуваност при установяването на критични субекти в целия Съюз, като същевременно се даде възможност на държавите членки да отразят по подходящ начин ролята и значението на тези субекти на национално равнище.“

III.1. **Резултатът от оценката на риска**

10. В съображение 15 от директивата се разяснява, че *действията на държавите членки за установяването на критичните субекти и за подпомагане на гарантирането на устойчивостта им следва да се извършват при спазване на основан на риска подход, който насочва усилията към субекти, имащи най-голямо отношение към изпълнението на жизненоважни обществени функции или икономически дейности*.

11. Държавите членки се насърчават да използват резултата от проведената в съответствие с член 5 от директивата оценка на риска при установяването на критичните субекти по отношение на:

а) мащаба на щетата или нарушаването (голямо или малко въздействие) на предоставянето на основна услуга от даден субект; на

б) вероятността от щетата или нарушаването (голяма или малка вероятност) на предоставянето на основна услуга от даден субект.

12. В процеса на установяване на критични субекти особена тежест трябва да се придаде на рисковете от междусекторно или трансгранично естество предвид факта, че те имат потенциал да породят по-широкообхватно каскадно въздействие върху предоставянето на основни услуги от други субекти в секторите, посочени в приложението към директивата.

III.2. **Стратегията за повишаване на устойчивостта на критичните субекти**

13. В съображение 13 от директивата се разяснява, че *за да се гарантира всеобхватен подход към устойчивостта на критичните субекти, всяка държава членка следва да въведе стратегия за повишаване на устойчивостта на критичните субекти*. В същото съображение се уточнява какво следва да обхваща стратегията, а именно *стратегическите цели и мерките на политиката, които трябва да бъдат изпълнени. От съображения за последователност и ефективност стратегията следва да се изготви така, че безпрепятствено да интегрира съществуващите политики, като всеки път, когато е възможно, надгражда съответните съществуващи национални и секторни стратегии, планове или подобни документи*. Стратегията следва да се приеме в съответствие с член 4 от директивата.

14. За да се постигне всеобхватен подход по отношение на установяването на критичните субекти, държавите членки следва да гарантират, че в техните стратегии се предвижда политическа рамка за засилена координация между компетентните органи съгласно настоящата директива и компетентните органи съгласно Директива (ЕС) 2022/2555 на Европейския парламент и на Съвета ([5]) в контекста на обмена на информация относно рискове за киберсигурността, киберзаплахи и киберинциденти и относно несвързани с киберпространството рискове, заплахи и инциденти и в контекста на изпълнението на надзорни задачи ([6]). Тъй като това може да има отношение към установяването на критичните субекти в сектори, които са особено изложени на хибридни заплахи, държавите членки следва надлежно да отчитат хибридния характер на заплахите за критичните субекти, когато въвеждат стратегиите си и когато ги надграждат с цел установяване на критичните субекти. Държавите членки се насърчават да вземат под внимание европейски и международни стандарти, които са свързани с мерките за сигурност и мерките за устойчивост, приложими спрямо критичните субекти, тъй като от тях държавите членки могат да почерпят информация за стратегиите си, а впоследствие и за процесите и решенията, свързани с установяването.

15. Съгласно член 4, параграф 2 от директивата стратегията трябва да съдържа определени елементи, като например стратегически цели и приоритети за повишаване на цялостната устойчивост на критичните субекти и описание на процеса на установяване на критичните субекти. От стратегическите цели и приоритети би могла да се извлече информация, полезна за процеса на установяване на критичните субекти. Така например като част от определянето на приоритети в рамките стратегията биха могли да се зададат прагове за приемливи, допустими и недопустими рискове. Това би подпомогнало процеса на установяване на критичните субекти от страна на компетентните органи и би осигурило информация за определянето на значимостта на нарушаващите въздействия.

([5]) Директива (ЕС) 2022/2555 на Европейския парламент и на Съвета от 14 декември 2022 г. относно мерки за високо общо ниво на киберсигурност в Съюза, за изменение на Регламент (ЕС) № 910/2014 и Директива (ЕС) 2018/1972 и за отмяна на Директива (ЕС) 2016/1148 (Директива МИС 2) (ОВ L 333, 27.12.2022 г., стр. 80, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2022/2555/oj).

([6]) Стратегиите следва да бъдат съгласувани и съобразени с националните стратегии и планове за адаптиране към изменението на климата по член 5, параграф 4 от Регламент (ЕС) 2021/1119 на Европейския парламент и на Съвета от 30 юни 2021 г. за създаване на рамката за постигане на неутралност по отношение на климата и за изменение на регламенти (ЕО) № 401/2009 и (ЕС) 2018/1999 (Европейски закон за климата) (ОВ L 243, 9.7.2021 г., стр. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1119/oj).

III.3. **Критериите за установяване на критичните субекти**

16. От член 6, параграф 2 на директивата следва, че трите критерия, посочени в тази разпоредба, трябва да се прилагат кумулативно, т.е. само субект, който отговаря и на трите критерия, може да бъде установен като критичен субект по директивата.

17. Ето защо и като се вземат предвид случаите, в които директивата не се прилага, посочени в член 1, параграф 6, както и в член 5, параграф 1 и член 7, параграф 1 от нея, при установяването на критичните субекти следва да се обърне внимание на следните пет стъпки (вж. фигура 1):

(а) Субектът свързан ли е с един от секторите или подсекторите и категориите субекти, изброени в приложението към директивата?

(б) Субектът предоставя ли една или повече основни услуги?

(в) Субектът осъществява ли дейност и критичната му инфраструктура намира ли се на територията на тази държава членка?

(г) Настъпването на инцидент би ли имало значително нарушаващо въздействие ([7]) върху предоставянето от субекта на една или повече от основни услуги или на предоставянето на други основни услуги в секторите, посочени в приложението, които зависят от тази или тези основни услуги?

(д) Субектът изключен ли е от приложното поле на директивата ([8])?

18. Държавите членки могат да избират в какъв ред да разгледат тези стъпки. В директивата не се изисква да се спазва определен ред.

19. В случай че след като са изпълнени тези стъпки, се окаже, че даден субект отговаря кумулативно и на трите критерия съгласно член 6, параграф 1 от директивата, той трябва да бъде установен като критичен субект от държавата членка. В съображение 16 от директивата се пояснява, че *когато в дадена държава членка няма субект, отговарящ на тези критерии, тази държава членка не следва да има задължението да установи критичен субект в съответния сектор или подсектор*.

(а) *Субектът свързан ли е с един от секторите или подсекторите и категориите субекти, изброени в приложението към директивата?*

20. В третата колона от приложението към директивата са изброени категориите субекти, които съответстват на списъка на секторите и подсекторите, обхванати от директивата. Почти всички категории препращат към съответното секторно законодателство на ЕС, в което се определя тази категория субекти. Това законодателство следва внимателно да се разгледа в процеса на установяване, за да се вникне в категорията субекти, която попада в конкретния сектор или подсектор.

21. В процеса на установяване следва да се вземат под внимание особеностите в някои сектори. Във връзка с енергийния сектор в съображение 5 от директивата се пояснява, че *по отношение по-специално на методите на производство и пренос на електроенергия (по отношение на доставката на електроенергия) е възприето схващането, че когато се счете за необходимо, производството на електроенергия може да включва елементите на атомни електроцентрали за пренос на електроенергия, но изключва специфично атомните елементи, обхванати от международните договори и правото на Съюза, включително и съответните правни актове на Съюза относно атомната енергия*.

22. Що се отнася до хранително-вкусовия сектор, в същото съображение 5 от Директивата се уточнява, че *с цел осигуряване на пропорционален подход и адекватното отразяване на ролята и значението на тези субекти на национално равнище, критични субекти следва да бъдат установени само сред предприятия в хранително-вкусовата промишленост — били те със стопанска или нестопанска цел, публични или частни — които се занимават изключително с логистика и дистрибуция на едро и с широкомащабно промишлено производство и преработка със значителен пазарен дял на национално равнище*.

23. Когато установяват критичните субекти, държавите членки следва да отчитат, че определени сектори, като например транспортния, са с особено значение, като се има предвид ключовата роля, която играят морските и вътрешните пристанища, пътищата, летищата и железопътните линии, по-специално когато те имат двойна употреба за военна мобилност и граждански цели, водната, енергийната и цифровата инфраструктура за предоставянето на основни услуги в други сектори, за устойчивостта на веригата на доставка, за двойната употреба и за предотвратяването на престъпна дейност.

([7]) Както е определено съгласно член 7, параграф 1 от директивата.

([8]) Член 1, параграф 6 от директивата, в който е предвидено, че директивата не се прилага за органи на публичната администрация, извършващи своята дейност в областта на националната сигурност, обществената сигурност, отбраната или правоприлагането, включително в областта на разследването, разкриването и наказателното преследване на престъпления.

24. Съгласно член 8 от директивата и разясненията в съображения 20 и 21 от нея по отношение на субекти в секторите на банковото дело, инфраструктурата на финансовите пазари и цифровата инфраструктура държавите членки трябва да установят критичните субекти, които принадлежат към тези сектори, въз основа на същите критерии и като приложат същите процедури, предвидени в директивата. Съответните компетентни органи следва, когато е целесъобразно, взаимно да се уведомяват и да провеждат консултации помежду си в хода на установяването на субектите в тези три сектора в съответствие с общото им задължение за ефективно сътрудничество с цел изпълнение на задачите им по директивата, посочени в член 9, параграф 1 от нея.

25. Когато установяват критичните субекти в съответствие с член 6 от директивата, държавите членки следва надлежно да отчетат субектите, които предоставят основни услуги за подводни електронни съобщения и пренос на електроенергия ([9]).

(б) *Субектът предоставя ли една или повече основни услуги?*

26. Макар с Делегиран регламент (ЕС) 2023/2450 на Комисията ([10]) („делегирания регламент на Комисията“) да се цели най-вече изготвянето на списък на основните услуги в секторите и подсекторите, посочени в приложението към директивата, който да се използва от компетентните органи за извършване на оценки на риска, същият списък следва да се използва и впоследствие в процеса на установяване, за да се прецени дали субектът изпълнява първия критерий, тоест дали субектът предоставя една или повече основни услуги.

27. В съображение 4 от делегирания регламент на Комисията се посочва, че *списъкът на основните услуги следва да се използва в светлината на всички съответни разпоредби на директивата*. Това включва определението за основни услуги като услуги, които са от критично значение за поддържането на жизненоважни обществени функции, икономически дейности, общественото здраве и обществената безопасност или околната среда, както и определението за орган на публичната администрация ([11]) и разпоредбите относно обхвата на директивата ([12]), които са от значение, inter alia, когато се прилага първият критерий, посочен по-горе.

28. Въпреки това в член 5, параграф 1 от директивата ясно се посочва, че списъкът, съдържащ се в делегирания регламент на Комисията, е неизчерпателен. Поради това е възможно да има други основни услуги, които са обхванати от директивата, но не изброени в него. Следователно макар включените в списъка основни услуги да представляват важна отправна точка, не е задължително държавите членки да вземат под внимание единствено тях, когато прилагат член 6, параграф 2, буква а) от директивата. Тази разпоредба се отнася до общия смисъл на понятието „основни услуги“, както е определено в член 2, параграф 5 от директивата, като не е задължително те да се ограничават само до основните услуги, изброени в делегирания регламент на Комисията.

(в) *Субектът осъществява ли дейност и критичната му инфраструктура намира ли се на територията на тази държава членка?*

29. В рамките на тази стъпка държавите членки следва да проверяват дали субектите действително извършват дейност на тяхна територия и дали разполагат с критична инфраструктура, намираща се физически там. Тези два елемента (осъществяване на дейност от критичния субект и разполагане на критичната инфраструктура) са разяснени в съображение 16 от директивата, в което се посочва, че следва да се счита, че даден субект извършва експлоатацията на територията на определена държава членка, ако този субект извършва в нея дейности, необходими за тази основна услуга или услуги, и ако критичната инфраструктура на този субект, използвана за предоставянето на тази услуга или услуги, е физически разположена в тази държава членка.

([9]) Вж. още Съвместно съобщение до Европейския парламент и Съвета, План за действие на ЕС относно сигурността на кабелите (JOIN (2025) 9 final).

([10]) Делегиран регламент (ЕС) 2023/2450 на Комисията от 25 юли 2023 г. за допълване на Директива (ЕС) 2022/2557 на Европейския парламент и на Съвета за устойчивостта на критичните субекти (ОВ L, 2023/2450, 30.10.2023 г., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_del/2023/2450/oj). Този делегиран акт е приет съгласно член 5, параграф 1 от директивата.

([11]) Член 2, параграф 10 от директивата.

([12]) Член 1, параграф 6 и параграф 7 от директивата.

30. За целите на прилагането на член 6, параграф 2, буква б) от директивата и при спазване на ограниченията, произтичащи от член 355 от ДФЕС, следва да се счита, че територията на дадена държава членка обхваща сухоземната територия и вътрешните водни пътища на тази държава членка, както и териториалното ѝ море (и неговото дъно и недра), определено от нея в съответствие с Конвенцията по морско право на ООН („Конвенцията“). Освен това тя обхваща изключителната икономическа зона (ИИЗ), установена от тази държава членка, както и континенталния шелф, но само доколкото съществува връзка между критичната инфраструктура, разположена в нейната ИИЗ или на континенталния шелф, и суверенните права или юрисдикцията, които дадена крайбрежна държава упражнява в тези части от морето в съответствие с Конвенцията, без да се нарушават правата и свободите, гарантирани на други държави от същата Конвенция. Ето защо когато прилагат член 6, параграф 2, буква б) от директивата, държавите членки следва при наличие на съответните обстоятелства да правят преценка във всеки отделен случай, за да определят до каква степен е обхванатата критичната инфраструктура, разположена в техните ИИЗ и на континенталния шелф.

31. Така например когато става дума за подводни кабели или тръбопроводи, положени от други държави при упражняване на правата им по член 58, параграф 1 и член 79, параграф 1 от Конвенцията, които преминават през ИИЗ или континенталния шелф на крайбрежна държава членка, то тази държава членка не е длъжна да изпълнява задълженията си по директивата по отношение на тази критична инфраструктура, доколкото последната не попада във функционалния суверенитет и юрисдикцията ѝ върху ИИЗ и континенталния шелф съгласно Конвенцията. И обратно подводните кабели или тръбопроводи, разположени в ИИЗ или на континенталния шелф на крайбрежна държава членка, следва в тази държава да бъдат предмет на задълженията, предвидени в директивата, когато тази критична инфраструктура е свързана с дейностите, чрез които тази държава е упражнила своя суверенитет или юрисдикция върху ИИЗ или континенталния шелф съгласно член 56 и член 77 от Конвенцията.

32. Тъй като в член 6, параграф 2, буква б) не се споменава мястото на установяване на субекта, то не следва да се счита за част от този критерий. Следователно следва да се счита, че този елемент няма отношение към процеса на установяване на критичните субекти съгласно директивата.

(г) *Настъпването на инцидент би ли имало значително нарушаващо въздействие върху предоставянето от субекта на една или повече от основни услуги или на предоставянето на други основни услуги в секторите, посочени в приложението, които зависят от тази или тези основни услуги?*

33. Въпросът за определянето на значимостта на дадено нарушаващо въздействие е разгледан по-подробно в член 7, параграф 1 от директивата, където са изброени критериите, които да се вземат под внимание за тази цел. Тези критерии са разяснени по-подробно в раздел IV от настоящите насоки.

(д) *Субектът изключен ли е от приложното поле на директивата?*

34. В случай че даден субект принадлежи към една от посочените в член 1, параграф 6 от директивата категории субекти, спрямо които директивата не се прилага, то не е налице задължение той да бъде установяван като критичен субект по директивата.

35. Независимо от правното изискване държавите членки да прилагат критериите, предвидени в директивата, както е обяснено в раздел III.3 (букви А—Г) от настоящите насоки, те също така могат по силата на националното право и като действат в съответствие с правото на Съюза, да изпълняват задълженията, свързани с критичните субекти, спрямо субекти, извършващи дейност в други сектори, които са считани за критични съгласно националното право, но не са посочени в приложението към директивата.

36. Както е обяснено в точка 28 по-горе, макар делегираният регламент на Комисията да представлява важна отправна точка, може да се наложи държавите членки да вземат под внимание основни услуги, различни от тези, изброени в делегирания регламент на Комисията. Освен това държавите членки могат по силата на националното право и като действат в съответствие с правото на Съюза, да вземат решение за налагане на задължения за повишаване на устойчивостта на субекти, които предоставят услуги, различни от основните услуги, обхванати от директивата.

37. Поради това държавите членки могат по силата на националното право и като действат в съответствие с правото на Съюза, да установят критични субекти, различни от тези, установени въз основа на директивата ([13]). Следователно тъй като такива субекти биха били установени въз основа на националното право, не е задължително те да отговарят на кумулативните критерии, посочени в член 6, параграф 2 от директивата и разяснени по-горе.

IV. НЕОБВЪРЗВАЩИ НАСОКИ ЗА УЛЕСНЯВАНЕ НА ПРИЛАГАНЕТО НА КРИТЕРИИТЕ ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ЗНАЧИМОСТТА НА НАРУШАВАЩО ВЪЗДЕЙСТВИЕ

38. Макар от член 7, параграф 1 от директивата да следва, че всички критерии трябва да се вземат предвид, когато се определя значимостта на дадено нарушаващо въздействие, държавите членки могат допълнително да подложат на оценка конкретната приложимост на тези критерии в контекста на специфичните обстоятелства, налице в съответния случай.

IV.1. **Броят на ползвателите, разчитащи на основната услуга**

39. Държавите членки се насърчават да вземат под внимание следното, когато прилагат този критерий:

а) както физически, така и юридически лица в качеството им на ползватели;

б) други критични субекти в качеството им на ползватели;

в) общия брой ползватели, които непосредствено разчитат на основната услуга, и/или, доколкото е възможно да се определи, броя на косвените ползватели на основната услуга, т.е. лицата, които не разчитат непосредствено на услугата, но биха били засегнати от нарушаването ѝ.

40. Когато се използва праг, за да се определи броят на ползвателите, с избрания праг следва да се отчита дали:

а) ползвателите са концентрирани в конкретна област или са разпръснати в цял регион;

б) ползвателите са уязвими групи, например възрастни хора, лица с увреждания или деца;

в) е налице критична от гледна точка на времето зависимост от съответната основна услуга — например от оператори на наземна космическа инфраструктура;

г) броят на ползвателите на тази основна услуга не е голям, но тези ползватели в много силна степен разчитат на основната услуга — например доставчик на здравно обслужване.

IV.2. **Степента на зависимост на други сектори и подсектори, посочени в приложението към директивата, от тази основна услуга**

41. Между критичните субекти обикновено съществува силна връзка и сложна взаимна зависимост. Зависимостите и взаимозависимостите са фактор, който умножава риска и може да повиши значимостта на дадено нарушаващо въздействие.

42. Държавите членки се насърчават да вземат под внимание следното, когато прилагат този критерий:

а) дали два или повече сектора зависят от тази основна услуга;

б) дали критичните субекти, които извършват дейност в други сектори и подсектори, различни от разглеждания, разполагат с алтернативи на тази основна услуга;

в) дали нарушаващото въздействие на даден инцидент, свързан с предоставянето на основната услуга, би се разраснало бързо и би довело до каскадно въздействие върху други сектори и подсектори.

([13]) Вж. член 3 от директивата, в който се посочва, че директивата не възпрепятства държавите членки да приемат или запазят разпоредби на националното право с оглед на постигането на по-високо равнище на устойчивост на критичните субекти, при условие че тези разпоредби са съобразени със задълженията на държавите членки, предвидени в правото на Съюза.

43. В съображение 18 от директивата се разяснява, че *когато определят степента на зависимост на други сектори и подсектори от основната услуга, предоставяна от критичен субект, държавите членки следва да отчитат също, доколкото е възможно, въздействието върху веригата на доставка*.

44. С цел да обърнат внимание на подобно въздействие върху веригата на доставка, държавите членки се насърчават да използват съществуващото картографиране или да извършат картографиране на веригите на доставка за основните услуги, предоставяни от субектите в секторите, попадащи в обхвата на директивата, като например преки доставчици и потребители, непреки доставчици и потребители, междусекторни и трансгранични зависимости, включително такива извън ЕС.

IV.3. **Въздействието, което инцидентите биха могли да имат от гледна точка на мащаб и продължителност върху икономическите и обществените дейности, околната среда, обществената безопасност и сигурност или здравето на населението**

45. С цел да се оценят мащабът и продължителността на даден инцидент, всеки от елементите, посочени в член 7, параграф 1, буква в) от директивата, трябва да се вземе предвид поотделно. Колкото по-големи са продължителността и сериозността на даден инцидент, за толкова по-значимо трябва да се счита въздействието върху икономическите и обществените дейности, околната среда, обществената безопасност и сигурност или здравето на населението.

46. Държавите членки се насърчават да вземат под внимание следните елементи, когато прилагат този критерий.

47. Що се отнася до въздействието, което инцидентите биха могли да окажат върху икономическите дейности, държавите членки се насърчават да вземат предвид:

а) приблизително оценените преки разходи, свързани с материалните щети, причинени от нарушавания, мащаба и продължителността на прекъсването на стопанската дейност, последвало след спирането на операциите, загубата на данъчни приходи, евентуално закриване на обекти и разходите за застраховка, когато въздействията от тях са достатъчно съществени, за да има вероятност да засегнат микроикономиката;

б) приблизително оценените разходи, дължащи се на смущения във веригата на доставка, довели до забавяния и недостиг при предоставянето на основни услуги, до намаляване на потребителските разходи и до загуба на доверие от страна на обществеността;

в) приблизително оценените разходи, дължащи се на въздействието върху инвестициите, търговията и дългосрочния икономически растеж.

48. Що се отнася до въздействието, което инцидентите могат да окажат върху обществените дейности, държавите членки се насърчават да оценят значимостта на смущенията в правителствените дейности на централно, регионално или местно равнище, както и на смущенията в дейностите на частния сектор, заради които като цяло се възпрепятства способността за предоставяне на основни услуги, включително смущаване на ежедневието.

49. Що се отнася до въздействието, което инцидентите биха могли да окажат върху околната среда, държавите членки се насърчават да вземат предвид:

а) приблизителните вреди върху екосистемите и наличността на екосистемни услуги, както са определени в член 2, параграф 14 от Регламент (ЕС) 2020/852 на Европейския парламент и на Съвета ([14]) за създаване на рамка за улесняване на устойчивите инвестиции;

б) въздействието върху качеството на въздуха (концентрации на замърсители на въздуха, индекси за качество на въздуха, промени във водната екосистема), качеството на водата (промени в концентрациите на замърсителите на водата и морските замърсители, качество на водата, въздействие върху човешкото здраве, вреди на биологичното разнообразие), земите (почви, обезлесяване, урбанизация, селско стопанство, промени в биологичното разнообразие);

в) въздействието върху изменението на климата, включително промени в емисиите на парникови газове;

г) материализирането на остри или хронични климатични рискове.

([14]) Регламент (ЕС) 2020/852 на Европейския парламент и на Съвета от 18 юни 2020 г. за създаване на рамка за улесняване на устойчивите инвестиции и за изменение на Регламент (ЕС) 2019/2088 (ОВ L 198, 22.6.2020 г., стр. 13, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2020/852/oj).

50. Оценката на въздействието, което инцидентите биха могли да окажат върху околната среда, следва да се основава на всеобхватен подход, при който се вземат под внимание и преките, и косвените въздействия, както и краткосрочните и дългосрочните последици. Държавите членки се насърчават да използват съществуващите оценки на въздействието върху околната среда или да извършат такива оценки, стратегически екологични оценки или оценки на жизнения цикъл.

51. Що се отнася до въздействието, което инцидентите биха могли да окажат върху обществената безопасност и сигурност, държавите членки се насърчават да вземат предвид:

а) въздействието на различните видове инциденти и последиците за предоставянето на основни услуги от гледна точка на мащаба и продължителността, за наличността и ефективността на държавните служби, ангажирани с обществената безопасност и сигурност, като например полицейски служби, служби за противопожарна защита, съдилища и затвори, нивата на престъпността, потенциала за възникване на обществено недоволство поради оскъдността на основни услуги или стоки или промени във възприятията на общността по отношение на безопасността и сигурността;

б) въздействието върху наличността и ефективността на капацитета за реакция на държавните служби, ангажирани с обществената безопасност и сигурност.

52. За да оценят въздействието, което инцидентите биха могли да окажат върху обществената безопасност и сигурност, държавите членки се насърчават да използват резултатите от оценки на риска, заплахите и уязвимостта, от анализи и картографиране на престъпността, от планиране на управлението на извънредни ситуации и учения в тази връзка, както и ангажираност на заинтересованите страни.

53. Що се отнася до въздействието, което инцидентите биха могли да окажат върху здравето на населението, държавите членки се насърчават да вземат предвид:

а) загуба на достъпа до медицински грижи заради забавяне на лечението, неспособност да се стигне до лечебни заведения, недостиг на персонал, неспособност да се преодолеят извънредни здравни ситуации, претоварване или преустановяване на производството на основни лекарствени продукти, на основни лекарствени препарати, на медицински мерки за противодействие и на медицински изделия, които се считат за критични по време на извънредна здравна ситуация, недостиг на лекарствени продукти, последици за психичното здраве, повишена заболеваемост и смъртност (повишена честота на хроничните заболявания, разпространение на инфекциозни заболявания, наранявания, смъртни случаи);

б) смущения във веригата на доставка на храни, смущения в снабдяването с (питейна) вода или замърсяването ѝ;

в) въздействие върху здравето на уязвими групи (възрастни хора, деца, лица с ниски доходи, пациенти със заболявания).

54. За да оценят въздействието, което инцидентите биха могли да окажат върху здравето на населението, държавите членки се насърчават да използват наблюдение на общественото здраве, насочено към проследяване на огнища на болести и промени в смъртността, както и екологичен мониторинг; статистически изследвания и интервюта, насочени към събиране на данни относно достъпа до медицински грижи, и опита, натрупан преди и след смущенията; и геопространствен анализ, насочен към картографиране на уязвимите групи и области с ограничен достъп до медицински грижи.

IV.4. **Пазарният дял на субекта на пазара на основната услуга или на основните услуги**

55. Пазарният дял отразява относителната позиция на доставчиците на пазара и като цяло се определя въз основа на продажбите или покупките на съответните продукти в съответния географски район. Като цяло полезна информация представляват както стойността на продажбите или покупките, така и обемът на продажбите или покупките ([15]). Държавите членки се насърчават също така да правят справки в статистически данни за конкретни сектори или да проведат пазарно проучване, за да определят пазарния дял на даден субект.

([15]) Съобщение на Комисията — Известие на Комисията относно определянето на съответния пазар за целите на правото на Съюза в областта на конкуренцията (ОВ C, C/2024/1645, 22.2.2024 г., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/1645/oj), параграфи 105—107.

56. Критерият, свързан с пазарния дял, винаги трябва да се разглежда във връзка с други критерии, тъй като при ниска степен на зависимост от основната услуга или при наличието на алтернативни доставчици на услуги значимостта на дадено нарушаващо въздействие може да намалее. Зависимостта може да се възприема като основен фактор при оценяването на въздействието на пазарния дял, тъй като чрез нея може да се обясни доколко обществото, конкретни сектори или други субекти разчитат на конкретна основна услуга. Когато се прави оценка на въздействието на пазарния дял, чрез зависимостта може да се добие представа за относителното системно значение и за критичната значимост на ролята, която играе даден субект на пазара на такава основна услуга или такива основни услуги.

57. Има вероятност нарушаването на основни услуги, предоставяни от субект с голям пазарен дял, да крие по-голям риск от каскадно въздействие върху предоставянето на други основни услуги, най-вече ако основната услуга се предоставя в сектор, в който са налице много взаимозависимости с други сектори, като например енергийния сектор или транспортния сектор. Нарушаващото въздействие на инцидент, засягащ предоставянето на основна услуга от субект с малък пазарен дял, също може да бъде значимо, ако субектът предоставя единствена по рода си или незаменима основна услуга, на която разчита даден сектор.

58. Що се отнася до моделите или методиките за оценка на пазарния дял, могат да се използват най-различни техники за бизнес анализ, като например Анализа на Портър на петте конкурентни сили ([16]), анализа SWOT ([17]), анализа PESTLE ([18]), стратегия на сегментиране на пазара ([19]), картографиране на пътя на клиента ([20]) и инструмента Business Model Canvas ([21]).

IV.5. **Географската област, която би могла да бъде засегната от инцидент, включително всички трансгранични въздействия**

59. В съответствие с член 7, параграф 1, буква д) от директивата държавите членки се насърчават да отчитат уязвимостта, свързана със степента на изолираност на определени видове географски райони, като например островни, отдалечени или планински райони. При тези видове географски райони често са налице специфични потребности, що се отнася до основни услуги, както и ограничен капацитет за справяне с нарушавания.

60. Освен това други елементи също може да имат отношение към прилагането на този критерий:

а) прякото или непрякото въздействие на инцидента в дадена географска област, изразено като площ;

б) прякото или непрякото въздействие на инцидента върху засегнатата област, т.е. дали то е местно, регионално, национално или трансгранично;

в) характеристики на географската област, като например земя, въздушно пространство, води, градски район, селски район или гори.

61. За да преценят каква географска област може да бъде засегната от даден инцидент, държавите членки се насърчават да извършат наблюдения на място, да съберат данни от сателитни снимки и аерозаснемане, да използват данни от преброявания, карти на инфраструктурата за пренос на електроенергия, карти на транспортната инфраструктура, мрежи за екологичен мониторинг и бази данни на географски информационни системи (ГИС) ([22]).

([16]) Подход за анализ на конкурентната среда в даден отрасъл въз основа на пет фактора — съперничество, нови участници, доставчици, клиенти и заместници.

([17]) Подход за охарактеризиране на вътрешните и външните сили, които могат да породят възможности и заплахи за дадена организация. При него се отчитат силните и слабите страни на организацията и идващите отвън възможности и заплахи.

([18]) При анализа PESTLE се отчитат политическите, икономическите, социалните, технологичните, правните и екологичните фактори и се оценява въздействието на тези външни фактори върху рентабилността на дадена организация.

([19]) Техника за разделяне на пазара на специфични сегменти въз основа на характеристиките и предпочитанията на клиентите.

([20]) Техника за вникване в характеристиките и предпочитанията на клиентите и за визуализирането им.

([21]) Техника за оценяване и визуализиране на различни основни елементи на дадено предприятие.

([22]) Възможностите, които предлагат географските информационни системи (ГИС), може да се използват с цел установяване на опасностите и визуализиране на потенциалното въздействие, до което би довело възникването на даден инцидент. Те също така са от полза, когато се разработват мерки за смекчаване и способности за устойчивост с цел справяне с потенциални въздействия.

IV.6. **Значението на субекта за поддържането на достатъчно равнище на основната услуга, като се взема предвид наличието на алтернативни средства**

62. Този критерий е приложим, inter alia, във връзка с предоставянето на животоподдържащи услуги, като например питейна вода, третиране на отпадъчни води, енергетика, здравно обслужване, производство на храни, както и дистрибуция и транспорт, включително услуги по управление на трафика, тъй като без тези услуги икономиката и обществото биха се сринали. Когато оценяват значението на субекта за поддържането на достатъчно равнище на основната услуга, в съответствие с член 7, параграф 1, буква е) от директивата държавите членки трябва да вземат предвид наличието на евентуални алтернативни средства за предоставянето на тази основна услуга. В тази връзка те се насърчават да разгледат тези алтернативи от гледна точка на достъпността, бързината, с която може да се използва алтернативната услуга, качеството на алтернативната услуга и направените допълнителни разходи. Като цяло последиците от нарушаващо въздействие са по-значими, независимо от броя потребители, засегнати от нарушаването, когато ползвателите не разполагат с истинска алтернатива на основната услуга. Освен това следва да се вземе предвид естеството на основната услуга от гледна точка на нейната критична значимост, характеристиките ѝ и основното ѝ предназначение.

ПРИЛОЖЕНИЕ

Незадължителен общ образец за докладване

I. ОБЩИ СЪОБРАЖЕНИЯ

В член 5 от директивата е предвидено държавите членки да извършват оценка на риска, която да използват с цел установяване на критичните субекти съгласно директивата.

В съответствие с член 5, параграф 4 от директивата държавите членки трябва да предоставят на Комисията съответната информация за видовете идентифицирани рискове вследствие от оценката на риска на тази държава членка и резултатите от нея по секторите и подсекторите, посочени в приложението към директивата.

В член 5, параграф 5 от директивата е предвидено Комисията, в сътрудничество с държавите членки, да разработи незадължителен общ образец за докладване за целите на спазването на член 5, параграф 4.

Въпреки че този общ образец за докладване е с незадължителен характер, държавите членки се насърчават да го използват, когато предоставят информация в съответствие с член 5, параграф 4 от директивата. Общият образец за докладване е предназначен да се използва, за да се докладва поотделно за всеки сектор, а при секторите с подсектори — поотделно за всеки подсектор. Така например при енергийния сектор, който има пет подсектора, образецът за докладване ще се използва пет пъти.

Настоящият образец е така разработен, че по хармонизиран начин да се събере обобщена информация, която се счита, че има отношение към докладването до Комисията, независимо дали информацията е некласифицирана или класифицирана. Ако обаче държавите членки решат да използват настоящия образец като база за предоставяне на по-подробна или на класифицирана информация, то това следва винаги да става чрез подходящите канали за комуникация.

Настоящият образец не следва да се разглежда като ръководство, нито като заместител на оценките на риска, които държавите членки трябва да извършат съгласно член 5 от директивата.

II. ФАКТОРИ, КОИТО ДА СЕ ОТЧЕТАТ ПРИ ПОПЪЛВАНЕТО НА ОБРАЗЕЦА

В първия раздел държавите членки следва да отбележат видовете идентифицирани рискове, които могат да засегнат предоставянето на основни услуги, що се отнася до сектора или подсектора — предмет на докладване. Могат да се отбележат много видове рискове, в случай че бъдат идентифицирани такива. В случай че бъдат идентифицирани съответните видове риск, държавите членки следва да обмислят предоставянето на по-подробна информация за тях.

Във втория раздел държавите членки следва да отбележат уязвимите места и потенциалните въздействия, които се счита, че имат отношение към класифицирането на резултата от оценката на риска. След това, когато докладват относно резултата, държавите членки следва да предоставят и цялостна оценка на въздействието, което нарушаването на предоставянето на основни услуги би имало върху сектора или подсектора — предмет на докладване. Накрая, държавите членки следва да обмислят дали при отговора относно резултата от оценката на риска да не предоставят по-подробна информация в писмен вид.

В третия раздел държавите членки следва да обмислят предоставянето в писмен вид на допълнителни сведения, свързани с видовете идентифицирани рискове вследствие на оценката на риска и резултатите от нея, що се отнася до методическия подход, най-добрите практики или извлечените поуки от процеса по извършване на оценка на риска. В този контекст под „оценка на риска“ се има предвид цялостният процес, въз основа на който се определят естеството и степента на риска, като се идентифицират и анализират съответните потенциални заплахи, уязвими места и опасности, които биха могли да доведат до настъпването на инцидент, и като се оценява вероятната щета или нарушаване на предоставянето на основна услуга, които могат да бъдат причинени от посочения инцидент, както е определено в член 2, параграф 7 от директивата.

В четвъртия и последен раздел държавите членки следва да обмислят дали е необходимо предоставянето в писмен вид на допълнителна информация във връзка със задължението им за докладване по член 5, параграф 4 от директивата.

ПАРАМЕТРИ ЗА УСТАНОВЯВАНЕ	
Държава членка:	
Компетентен орган:	
Отчетен период:	
Сектор:	**Подсектор:**
☐ **Енергетика**	☐ Електроенергия ☐ Районно отопление и охлаждане ☐ Нефт ☐ Природен газ ☐ Водород
☐ **Транспорт**	☐ Въздушен ☐ Железопътен ☐ Воден ☐ Автомобилен ☐ Обществен транспорт
☐ **Банково дело**	
☐ **Инфраструктура на финансовите пазари**	
☐ **Здравеопазване**	
☐ **Питейна вода**	
☐ **Отпадъчни води**	
☐ **Цифрова инфраструктура**	
☐ **Публична администрация**	
☐ **Космическо пространство**	
☐ **Производство, преработка и дистрибуция на храни**	
_____	_____

1. ВИДОВЕ ИДЕНТИФИЦИРАНИ РИСКОВЕ	
1.1.	**Природни рискове** ☐ Биологични (напр. свързани със здравето, епидемии, пандемии и др.) ☐ Геофизични (напр. земетресения, вулканична активност, свлачища и др.) ☐ Хидрометеорологични (напр. екстремни метеорологични явления, бури, валежи, наводнения, недостиг на вода, суши, горски пожари, горещо време, застудявания и др.) ☐ Извънземни (напр. слънчеви изригвания и др.) ☐ Други остри или хронични природни рискове, свързани с изменението на климата или с природната среда (напр. покачване на морското равнище, замърсяване и др. Моля, пояснете.): **Антропогенни рискове** ☐ Химични ☐ Радиологични или ядрени ☐ Хибридни рискове ([1]) ☐ Саботаж ☐ Рискове, свързани с тероризъм (напр. чрез използване на взривни вещества, вземане на заложници и др.)

	☐ Други престъпни деяния (напр. палеж, корупция, проникване с взлом, нападение, вандализъм и др.) ☐ Вътрешни рискове (напр. злонамереност, човешка грешка, небрежност и др.) ☐ Кибернетични рискове ☐ Военни рискове ☐ Преки чуждестранни инвестиции, оказващи отрицателно въздействие върху сигурността или обществения ред ☐ Шпионаж като подготовка за други антропогенни рискове (напр. въздушно наблюдение с безпилотни въздухоплавателни средства, кражба на данни и др.) ☐ Обществени рискове (напр. бунт, стачка и др.) ☐ Други антропогенни рискове (моля, пояснете): **Технически/технологични рискове** ☐ Случайни (напр. грешка, авария, неизправност, сблъсък, разлив на опасен материал, радиация и др.) ☐ Структурен упадък (т.е. влошаване на състоянието на физическата инфраструктура с времето и при натоварване) ☐ Използване на нововъзникващи (цифрови) технологии (напр. използване на изкуствен интелект и др.) **Комбинирани рискове** ☐ Междусекторни рискове ☐ Трансгранични рискове ☐ Вътрешносекторни рискове ☐ Други каскадни рискове като следствие от нарушаването на основна услуга (напр. технологични аварии, предизвикани от природни бедствия ([2]), космически отпадъци и др.) ☐ Рискове, характерни за конкретния сектор или подсектор (моля, пояснете): ☐ Друго (моля, пояснете): *Информация в писмен вид…*

([1]) Терминът „хибридни заплахи“ се отнася до случаите, когато автори на заплаха, били те държавни или недържавни, се опитват да се възползват от някои слабости на ЕС, като по координиран начин използват комбинация от действия (т.е. дипломатически, военни, икономически, технологични), които обаче не могат да се окачествят като официална война. По дефиниция тази категория обикновено обхваща повече от един риск и поради това следва, когато е уместно, да се отбелязва заедно с останалите рискове.

([2]) Вторични технологични въздействия, причинени от природни бедствия.

2.	РЕЗУЛТАТ ОТ ОЦЕНКАТА НА РИСКА
2.1.	**Уязвими места** ☐ Междусекторни зависимости (в съответствие със секторите, посочени в приложението към директивата (моля, пояснете) ☐ Зависимости между сектори или подсектори (в съответствие със секторите и подсекторите, посочени в приложението към директивата (моля, пояснете) ☐ Зависимости от категории субекти (в съответствие с категориите субекти, посочени в приложението към директивата (моля, пояснете) ☐ Зависимост от субекти в други държави членки (моля, пояснете) ☐ Зависимост от субекти в трети държави (моля, пояснете) ☐ Зависимости от верига на доставка ☐ Сигурност и информираност на служителите ☐ Уязвими места, характерни за конкретния сектор или подсектор (моля, пояснете) ☐ Друго (моля, пояснете): *Информация в писмен вид…*
2.2.	**Потенциално въздействие на значим нарушаващ инцидент** ☐ Икономически дейности (напр. финансови вреди/загуби, безработица, накърняване на репутацията, ограничения на износа, спад на чуждестранните инвестиции, спад на туризма и др.) ☐ Обществени дейности (напр. смущения в дейностите на правителството) ☐ Околна среда (напр. вреди върху екосистемите, замърсяване и др.) ☐ Обществена безопасност (напр. въздействие върху службите за спешно реагиране, принудително разселване на населението, евакуация и др.) ☐ Сигурност (напр. териториална цялост, въздействие върху правоприлагащите органи, отбраната и др.) ☐ Здравето на населението (напр. заболявания, недостиг на персонал, недостиг на лекарствени продукти, медицинско оборудване или медицински мерки за противодействие и др.)

	☐ Международни отношения или партньорства или дипломация (напр. с държави извън ЕС, международни организации, търговия и др.) ☐ В съответния сектор или в други сектори, посочени в приложението към директивата ☐ Върху обществеността (напр. смърт, нараняване и др.) ☐ Върху вътрешния пазар ☐ Върху основни услуги на или в шест или повече държави членки ☐ Въздействие, характерно за конкретния сектор и подсектор (моля, пояснете) ☐ Друго (моля, пояснете):
	Информация в писмен вид…
2.3.	**Степен на въздействие на даден нарушаващ инцидент** ☐ Сравнително незначително въздействие ☐ Донякъде значително въздействие ☐ Умерено значително въздействие ☐ Много значително въздействие ☐ Изключително значително въздействие
	Информация в писмен вид…

3.	ДОПЪЛНИТЕЛНА ИНФОРМАЦИЯ, СВЪРЗАНА С ВИДОВЕТЕ ИДЕНТИФИЦИРАНИ РИСКОВЕ И РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ОЦЕНКАТА НА РИСКА
3.1.	**Методически подход**
	Информация в писмен вид…
3.2.	**Най-добри практики**
	Информация в писмен вид…
3.3.	**Извлечени поуки**
	Информация в писмен вид…

4.	ДОПЪЛНИТЕЛНА ИНФОРМАЦИЯ
4.1.	*Информация в писмен вид…*